

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/155/2024
Identifikačné číslo spisu: 1219200317
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:1219200317.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu 1/ Y. E., narodeného XX. C. XXXX, H. R., D. XX, zast. opatrovníčkou: Ľubicou Seleckou, narodenou. 24. marca 1963, Veľký Biel, Poštová 59, 2/ Ľ. E., narodenej XX. G. XXXX, H. R., D. XX, obaja zast. advokátom JUDr. Petrom Bílkovičom, Bratislava, Strojnícka 8, IČO: 51 814 471, proti žalovanému: Univerzitná nemocnica Bratislava, Bratislava, Pažitková 4, IČO: 31 813 861, o náhradu škody na zdraví, pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 52C/4/2019, o dovolaní žalobkyne 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. februára 2024 sp. zn. 8Co/95/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. februára 2024 č. k. 8Co/95/2022-1051 v potvrdzujúcom výroku a rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo dňa 27. apríla 2022, č. k. 52C/4/2019 - 988 vo výroku, ktorým žalobu žalobkyne 2/ zamietol z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia v r a c i a Mestskému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II. (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. apríla 2022, č. k. 52C/4/2019 - 988 výrokom I. konanie v časti nároku žalobcu 1/ na zaplatenia sumy 744,45 eura s príslušenstvom zastavil; žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 1.682,35 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,00 % ročne od 28. decembra 2018 do zaplatenia, všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku; žalobcovi 1/ priznal proti žalovanému právo na náhradu trov konania v rozsahu 36,94 %; výrokom II. konanie v časti nároku žalobkyne 2/ na zaplatenie sumy 13.922,23 eura s príslušenstvom zastavil; žalobu žalobkyne 2/ zamietol; žalovanému proti žalobkyni 2/ právo na náhradu trov konania nepriznal.

1.1. Súd prvej inštancie ustálený skutkový stav veci posúdil po právnej stránke podľa ust. § 420 ods. 1 a 2, § 442 ods. 3, § 445, § 449 ods. 1 a 3 a § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a dospel k záveru, že v merite veci je žaloba žalobcu 1/ dôvodná a žaloba žalobkyne 2/ voči žalovanému nedôvodná.

1.2. Vo vzťahu k žalobkyni 2/ poukázal na to, že v spore uplatnila nárok na zaplatenie sumy pôvodne vo výške 99.000 eur, po čiastočnom späťvzati vo výške 85.077,77 eura s príslušenstvom, a to titulom

nákladov za zdravotnú starostlivosť obdobnú tej, ktorá je poskytovaná v nemocniciach a pri jej vyčíslení vychádzala z nákladov na pacienta za jeden deň poskytovania zdravotnej starostlivosti v nemocniciach za obdobie od 1. januára 2018 do 1. januára 2019. Poukázala na judikatúru českých súdov, keďže na Slovensku rozhodnutia v takýchto veciach neexistujú.

1.3. Súd prvej inštancie sa s argumentáciou žalobkyne 2/ nestotožnil a uviedol, že žalobkyňa 2/ si uplatnila náhradu za osobnú starostlivosť o žalobcu 1/, pričom pri vyčíslení svojho nároku vychádzala z rozsahu nákladov, ktoré by žalobca 1/ vynaložil za odbornú opatrovateľskú službu. Podľa názoru prvoinštančného súdu nemožno tieto považovať za náklady liečenia vynaložené žalobkyňou 2/, na náhradu ktorých by jej vznikol nárok v zmysle § 449 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ale za náklady liečenia, ktoré by vznikli v súvislosti so škodou na zdraví priamo žalobcovi 1/.

1.4. Pokiaľ žalobkyňa 2/ poukazovala na závery obsiahnuté v rozhodnutiach Ústavného súdu ČR, tieto boli revidované nálezom sp. zn. I. ÚS 2224/15 zo dňa 12. apríla 2016, na ktorý poukázal ÚS ČR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 25Cdo 786/2016 zo dňa 30. septembra 2016, v ktorom zhrnul, že ak potrebnú osobnú starostlivosť o poškodeného poskytne tretia osoba, nemôže požadovať odmenu za vykonané činnosti, pretože ju zákon nepriznáva, a ak vzhľadom na nesebestačnosť poškodenej osoby ide o taký rozsah celkovej výpomoci zo strany blízkej osoby, ktorý presahuje bežnú a štandardnú úroveň rodinnej spolupráce, patrí nárok na náhradu priamo poškodenému bez ohľadu na to, či vypomáhajúcich členov rodiny nejako honoroval. Preto v prípade takto uplatnených nákladov za poskytnutú osobnú starostlivosť si nemôže tieto uplatňovať žalobkyňa 2/ ako poskytovateľka tejto starostlivosti, ale žalobca 1/ ako poškodený v dôsledku spôsobenej škody na jeho zdraví titulom nároku na náhradu nákladov spojených s jeho liečením. Preto uzavrel, že nárok žalobkyne 2/ voči žalovanému nemá oporu v zákone a v tejto časti žaloba nie je dôvodná, pričom v tejto súvislosti pre úplnosť poukázal aj na rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/262/2018 zo dňa 26. novembra 2019.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobkyne 2/ proti výroku rozsudku okresného súdu, ktorým zamietol žalobu, rozsudkom z 27. februára 2024 č. k. 8Co/95/2022-1051 rozsudok súdu prvej inštancie zo dňa 27. apríla 2022, č. k. 52C/4/2019-988, vo výroku, v ktorom súd prvej inštancie konanie v časti nároku žalobcu 1/ na zaplatenie sumy 744,45 eura s príslušenstvom zastavil, opravil tak, že tento výrok správne znie: "Súd konanie v časti nároku žalobcu 1/ na zaplatenie sumy 774,44 eura s príslušenstvom z a s t a v u j e ." (prvý výrok); rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil (druhý výrok) ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (tretí výrok). Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie na základe správne a dostatočne vykonaného dokazovania, po riadnom vyhodnotení vykonaných dôkazov, správne ustálil skutkový stav veci významný pre rozhodnutie sporu.

2.1. Podľa názoru odvolacieho súdu je správny aj právny záver súdu prvej inštancie, že žalobe žalobkyne 2/, ktorou žiadala uložiť žalovanému povinnosť zaplatiť jej sumu v celkovej výške 85.077,77 eura, nie je možné vyhovieť, nakoľko žalobkyňa vzhľadom na okolnosti preskúmvanej veci, ako boli ustálené vykonaným dokazovaním, sama v tomto spore nedisponuje aktívnou vecnou legitímáciou, pretože nie je nositeľkou hmotného práva, ktoré žiada proti žalovanému priznať.

2.2. Žalobkyňa 2/ sa zaplatenia sumy 85.077,77 eura domáhala na skutkovom základe, že sama vykonáva ošetrovateľskú starostlivosť o žalobcu 1/, zahŕňajúcu ošetrovateľské a súvisiace úkony, pričom vzhľadom na náklady na takéhoto pacienta vo výške 260,00 eur denne a ostatné rozhodujúce okolnosti žiada priznať za rok 2017 sumu 48.256,65 eura, za rok 2018 sumu 21.944,44 eura a za obdobie od 01. júla 2018 do 01. januára 2019 sumu 14.876,68 eura. Takto vzniknuté náklady žalobkyňa 2/ žiada priznať ako náklady spojené s liečením podľa § 449 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho zákonníka, pod ktoré podľa nej možno podradiť aj následnú starostlivosť o poškodeného, napr. po ukončení hospitalizácie, ak je táto vedená snahou o zlepšenie jeho zdravotného stavu, o aký prípad ide aj v preskúmvanej veci.

2.3. Odvolací súd sa stotožnil s argumentáciou žalobkyne 2/, opierajúcou sa, s poukazom na absenciu relevantnej slovenskej judikatúry, o rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky a nález Ústavného súdu ČR, podľa ktorých vzhľadom na mimoriadne a špecifické skutkové okolnosti daného prípadu, treba ako náklady spojené s liečením v zmysle ust. § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka akceptovať aj náklady vynaložené na ošetrovateľské a súvisiace úkony týkajúce sa žalobcu 1/, teda aj následnú starostlivosť o poškodeného po ukončení hospitalizácie, ak je táto vedená snahou o zlepšenie jeho zdravotného stavu, pričom náhrada za starostlivosť o príbuzného má primerane vychádzať z odmeny priznávanej pracovníkom poskytujúcim ošetrovateľskú službu a nároku z ošetrovateľskej (zdravotnej) služby ošetrovateľovi.

2.4. Odvolací súd však za kľúčové z hľadiska dôvodnosti žaloby podanej na náhradu týchto nákladov spojených s liečením v zmysle ust. § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka považuje posúdenie otázky, či žalobkyňa 2/ disponuje aktívnou vecnou legitimáciou. K uvedenému akcentoval, že súd prvej inštancie správne poukázal, že v prípade náhrady škody podľa § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka, teda náhrady nákladov spojených s liečením, je podľa hmotného práva oprávneným subjektom ten, komu bola škoda spôsobená, teda zásadne ten, kto preukázateľne na tento účel náklady vynaložil. K čomu odvolací súd doplnil opierajúc sa o základné obsahové prvky zodpovednostného vzťahu z náhrady škody, že je nepochybné, keď škoda vzniká v majetkovej sfére poškodeného, nemožno škodu nahradiť poskytnutím plnenia tretej osobe, ani v prípade želania poškodeného. Poškodený je jediný oprávnenou osobou podľa hmotného práva na uplatnenie práva na náhradu škody, pretože do jeho práv bolo zasiahnuté a v jeho majetkovej sfére došlo k ujme.

2.5. Z nálezov Ústavného súdu ČR a Najvyššieho súdu ČR, na ktoré poukazuje žalobkyňa 2/ na podporu svojej argumentácie, vyplývajú podľa odvolacieho súdu v zásade dva kľúčové závery. Prvým je, že ak určitá osoba poskytuje svojmu zdravotne postihnutému príbuznému, resp. synovi, ošetrovateľskú starostlivosť, vzniká v tejto súvislosti právo na náhradu nákladov spojených s liečením podľa § 449 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Druhým významným právnym názorom je, že tento nárok vzniká priamo osobám, ktoré náklady vynaložili, resp. poskytujú ošetrovateľskú starostlivosť, hoci je daný nárok súčasťou celkového nároku poškodeného na náhradu škody proti škodcovi a je preto spravodlivé, aby osoba, ktorá sa stará o ťažko zdravotne postihnutého syna, ktorý utrpel škodu na zdraví zavinením škodcu, mala proti škodcovi nárok na náhradu škody aspoň vo výške odmeny, ktorá je priznávaná profesionálnym pracovníkom poskytujúcim ošetrovateľskú službu, a to aj napriek tomu, že "materiálne" náklady nevynakladá. S týmto záverom, teda so záverom, že na základe § 449 ods. 3 Občianskeho zákonníka vzniká nárok na náhradu nákladov za ošetrovateľskú činnosť, sa však odvolací súd nemôže bez ďalšieho stotožniť, a to napriek tomu, že je nevyhnutné akceptovať, že pri posudzovaní takéhoto prípadu treba mať na zreteli požiadavku na vytvorenie čo najširšieho možného priestoru na skutočnú náhradu (kompenzáciu) škody, ktorá bola spôsobená. V tejto súvislosti žalobkyňa 2/ vo svojom odvolaní správne poukazuje na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorý zdôraznil pozitívne záväzky štátov za účelom telesnej integrity osôb v zmysle čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré je v prípadoch lekárskej nedbanlivosti a dôsledkov poškodenia zdravia človeka možné splniť, pokiaľ právny poriadok umožňuje poškodeným osobám dosiahnuť nápravu, napr. formou odškodnenia alebo zadosťučinenia v civilnom konaní (napr. rozsudok Veľkého senátu ESLP vo veci Calvelli a Ciglio proti Taliansku č. 32967, rozsudok ESLP vo veci Codarcea proti Rumunsku č. 34675/04 alebo rozsudok vo veci Benderskiy proti Ukrajine č. 22750/02), pričom dokiaľ nie je poškodenému poskytnuté odškodnenie v dostatočnom rozsahu, porušenie čl. 8 Dohovoru trvá a zásah do základného práva na ochranu osobnej telesnej integrity bol judikatúrou ESLP konštatovaný aj v prípade, ak nedošlo k priznaniu náhrady nákladov spojených s liečením poškodeného (rozsudok ESLP vo veci Oyal proti Turecku č. 4864/05). Uvedené však z hľadiska opodstatnenosti žaloby žalobkyne 2/ nemá kľúčový význam, pretože vyššie uvedeným zásadám by zamietnutie jej žaloby odporovalo iba ak by tu existovali prekážky, ktoré by znemožňovali uplatnenie náhrady predmetnej škody samotným poškodeným a nebolo by možné nájsť inú cestu na náhradu vzniknutej škody.

2.6. Odvolací súd sa (pri všetkej úcte) domnieva, že právna konštrukcia (náhrady škody poskytnutím peňažnej sumy tretej osobe) prijatá súdmi najvyšších inštancií v Českej republike, nepochybne v snahe o

vytvorenie čo najširšieho priestoru na čo najjednoduchšiu kompenzáciu nákladov na starostlivosť o poškodeného vykonávanú jeho rodinnými príslušníkmi, presahuje rámec akceptovateľného extenzívneho výkladu ust. § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka v spojení s ust. § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka pokiaľ ide o ustálenie subjektu oprávneného požadovať od škodcu náhradu vzniknutej škody, pretože celkom abstrahuje od základov hmotnoprávneho obsahu zodpovednostného vzťahu zo zodpovednosti za škodu, inak povedané, vychádza z toho, že v tomto prípade nie je rozhodujúce, kto je oprávnený žiadať od škodcu náhradu škody, ak sa poškodený nachádza v špecifickej situácii. Odvolací súd je však toho názoru, že ak to poškodenému neznemožňujú (práve tieto) špecifické okolnosti a má, hoci aj v zastúpení, možnosť uplatniť svoje práva, teda i právo na náhradu škody sám vo vlastnom mene a na vlastný účet, nemožno upustiť od dôsledného rešpektovania nespochybniteľného hmotnoprávneho postavenia jednotlivých aktérov daného zodpovednostného vzťahu a vzťahov súvisiacich s odstraňovaním, či zmiernovaním následkov poškodenia zdravia.

2.7. Vyššie uvedené závery majú podľa odvolacieho súdu v preskúmvanej veci ten dôsledok, že pokiaľ žalobca 1/ mohol v tomto konaní prostredníctvom žalobkyne 2/ uplatniť v súlade s ust. § 449 Občianskeho zákonníka proti žalovanému nárok na náhradu nákladov spojených s liečením vynaložených na zdravotný materiál, nákladov na doplatky za lieky, nákladov spojených s vyšším odberom elektrickej energie pre prístroje zabezpečujúce život žalobcu 1/, nákladov na zariadenie pre invalidov a nákladov na poštovné, je nepochybné, že žalobca 1/ mal možnosť rovnako uplatniť s poukazom na ust. § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka aj náhradu liečebných nákladov za jeho ošetrovanie. Preto, keď žalobca 1/ objektívne mal možnosť uplatniť v tomto konaní aj predmetné náklady, ktorých priznania sa však žalobkyňa 2/ domáhala vo svojom mene a nie v mene žalobcu 1/, hoci sama nedisponuje hmotnoprávnym postavením poškodeného, nemožno akceptovať žalobkyňu 2/ ako subjekt aktívne vecne legitimovaný na uplatnenie tohto nároku. Pokiaľ potom súd prvej inštancie za tohto stavu žalobu žalobkyne 2/ ako nedôvodnú zamietol, podľa odvolacieho súdu rozhodol vecne správne.

2.8. O trovách odvolacieho konania rozhodol v zmysle ust. § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti výroku, ktorým odvolací súd potvrdil odvolaním napadnutý zamietajúci výrok rozsudku súdu prvej inštancie podala žalobkyňa 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP.

3.1. Dovolateľka sa nestotožňuje s právnym názorom, že napriek zneniu § 449 ods. 3 Občianskeho zákonníka, že tento nárok vzniká priamo osobám, ktoré náklady vynaložili, resp. poskytujú ošetrovateľskú starostlivosť, napriek tomu, že tento nárok je súčasťou celkového nároku poškodeného na náhradu škody proti škodcovi, a preto je spravodlivé, aby osoba, ktorá sa stará o ťažko zdravotne postihnutého syna, ktorý utrpel poškodenie zdravia zavinením škodcu, mala proti škodcovi nárok na náhradu škody aspoň vo výške odmeny, ktorá je priznávaná profesionálnym pracovníkom poskytujúcim ošetrovateľské úkony, a to aj napriek tomu, že materiálne náklady nevynakladá. Pritom akceptuje názor, že pri posudzovaní takéhoto prípadu je potrebné mať na zreteli požiadavku na vytvorenie čo najširšieho možného priestoru na skutočnú kompenzáciu škody, ktorá v súvislosti s poškodením zdravia žalobcu 1/ vznikla a neustále vzniká a takisto odvolací súd akceptoval na dostupnú rozhodovaciu prax súdov českej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva. Odvolací súd ustálil svoj právny názor, že zamietnutiu žaloby - nárokov uplatnených priamo žalobkyňou 2/, by odporovala len skutočnosť, iba ak by tu existovali prekážky, ktoré by znemožňovali uplatnenie celej náhrady škody samotným poškodeným (žalobcom 1/) a nebolo by možné nájsť inú cestu na náhradu vzniknutej škody. Teda ak poškodený sa nenachádza v špecifickej situácii a tieto mu neznemožňujú uplatniť svoje práva, teda i právo na náhradu škody samému vo vlastnom mene a na vlastný účet, nie je možné upustiť od dôsledného rešpektovania nespochybniteľného hmotnoprávneho postavenia jednotlivých aktérov zodpovednostného vzťahu a vzťahov súvisiacich s odstraňovaním, či zmiernovaním následkov poškodenia zdravia.

3.2. Žalobkyňa 2/ s uvedeným právnym názorom odvolacieho súdu nemôže súhlasiť. Neprávne právne posúdenie nároku odvolacím súdom spočíva v tom, že i keď tento poukázal na judikatúru Českej

republiky, nedôsledne vyhodnotil právne aspekty tohto posudzovaného prípadu v súlade s platným právnym poriadkom Slovenskej republiky.

3.3. Žalobkyňa 2/ v tomto smere opätovne, ako v celom súdnom konaní poukazuje na to, že obdobná súdna prax na Slovensku neexistuje a aj českú judikatúru, nakoľko v roku 2006 v Českej republike došlo k zmene sociálneho systému a v roku 2012 došlo k prijatiu nového Občianskeho zákonníka, je možné brať na zreteľ len, pokiaľ právna úprava a rozhodovanie českých súdov vychádzalo pri platnosti zhodného Občianskeho zákonníka v oboch republikách. Za daného stavu žalobcovia nemohli uplatniť vzniknuté nároky inak, len podľa gramatického znenia ustanovenia § 449 ods. 3 Občianskeho zákonníka a opierajúc sa rozhodovacia prax súdov (v tomto prípade českých). Dovolateľka poukázala na nález ÚS ČR sp. zn. I. ÚS/2224/15 zo dňa 12. apríla 2016, nález ÚS ČR sp. zn. ÚS ČR 870/2014, ktorý bol potvrdený nálezom sp. zn. ÚS ČR III. ÚS 610/18 zo dňa 15. mája 2018, rozsudok NS ČR sp. zn. 2127/2006 zo dňa 24. októbra 2006, nález ÚS ČR sp. zn. I. ÚS ČR 224/15 zo dňa 12. apríla 2016.

3.4. Dovolateľka má za to, že názor odvolacieho súdu nie je správny, nakoľko žalobca 1/ sa celkom isto nachádza v špecifickej situácii, ktorá mu nielen bráni v tom, aby si vôbec uvedomoval náklady (podľa § 449 ods. 1 Občianskeho zákonníka), a ktoré sú potrebné vynaložiť k jeho liečbe, a teda k prežitiu, ale i pre skutočnosť, že služby uvedeného charakteru liečby v domácnosti nie sú a jediným možným poskytovateľom ošetrovateľskej služby je dovolateľka, teda žalobkyňa 2/ a za vznik ktorých žalovaný bezpochybné zodpovedá a je ich povinný nahradiť.

3.5. Špecifickosť situácie je aj v tom, že náklady ošetrovateľskej starostlivosti, ktorú poskytuje matka (nie klasicky tretia osoba) ako garant ustanovený zdravotníckym zariadením a zdravotnou poisťovňou, a teda je laická ošetrovateľka v domácnosti, na základe odborného certifikátu - protokolu na poskytovanie lekárskeho výkonu a tiež aj ako opatrovníčka určená rozsudkom súdu o pozbavení spôsobilosti na právne úkony a do tretice aj opatrovateľka menovite určená Rozhodnutím UPSVár a ktoré v konečnom dôsledku vznikajú a premietajú sa v majetkovej sfére domácnosti, kde žalobca 1/ s ňou žije.

3.6. Dovolateľka opätovne poukazuje na vyjadrenie C. Q. E. - komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím sp. zn. KZP/0471/2018/04R zo dňa 13. marca 2020, kde je jednoznačne vyslovený záver, že v prípade dlhodobého neriešenia tohto prípadu došlo a dochádza k porušovaniu práv žalobcov 1/ a 2/ na ľudskú dôstojnosť a súkromný život, ktoré sú zakotvené v čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky a chránené Európskym Dohovorom o ochrane základných ľudských práv a slobôd v čl. 8 a k porušeniu čl. 10, čl. 19 a čl. 25 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

3.7. Ustanovenie § 449 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho zákonníka je nutné v záujme komformity vykladať širším spôsobom. Pojem „liečenie“ sa pre legitímny výklad práva a nároku na náhradu nákladov spojených s liečením poškodenej osoby rozumie nielen obnovenie alebo zlepšenie zdravotného stavu poškodeného, ale aj stabilita zdravia poškodeného. Bez starostlivosti o poškodenú osobu by mohlo nastať zhoršenie zdravia alebo aj strata života. Nie je žiadúce, aby na osoby blízke bolo prenesené bremeno v neúmernom rozsahu a škodca by bol tak úplne oslobodený od povinnosti nahradiť náklady starostlivosti o poškodenú osobu rodinou poškodeného. Je na zákonných zástupcov zvoliť spôsob starostlivosti o poškodeného, t. j. osobné výkony alebo vynakladanie peňažných prostriedkov na profesionálnych ošetrovateľov a pod., pretože ak by osoby blízke sa osobne starali o poškodeného bez nároku na náhradu, bolo by to často neprimeraným bremenom. Osoby blízke sú oprávnené požadovať za osobnú starostlivosť o poškodeného náhradu v rozsahu čiastky, ktorú by poškodená osoba zaplatila za odbornú starostlivosť. K aktívnej legitímácii žalobkyne 2/ dovolateľka poukazuje na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 610/18 zo dňa 15. mája 2018.

3.8. Dovolateľka udáva, že náklady na liečebnú starostlivosť vynaložila a vynakladá ona sama, nakoľko menovite dvoma štátnymi inštitúciami bola k tomu určená, a to v prvom rade Rozhodnutím MSPVár a v druhom prípade štátnou príspevkovou organizáciou - Fakultnou nemocnicou spadajúcou pod MZ SR, žalobca 1/ je naďalej vedený ako pacient v domácej ošetrovateľskej starostlivosti dovolateľky - liečba nie je ukončená a pokračuje, žalobca 1/ uvedené náklady nevynaložil a nevynakladá, nevie sa sám o seba

postarať, nemá na to finančné prostriedky a takéto zdravotné služby v domácnosti v Slovenskej republike neexistujú, teda sa ani nedajú poskytnúť inou štátnou inštitúciou určenou menovite osobou určenou štátnou inštitúciou. A preto právnym garantom danej intenzívnej ošetrovateľskej starostlivosti v domácnosti, je vlastne žalobkyňa 2/, čo vyplýva z citovaných dokladov.

3.9. Dovolateľka nemôže súhlasiť so závermi odvolacieho súdu o jej aktívnej legitímácii v súdnom spore a zamietnutím jej uplatnených nárokov, navyše z toho dôvodu, že túto otázku riešili a vyriešili v úplne rovnakých prípadoch súdy Českej republiky (na Slovensku obdobné riešenie nie je), a to hlavne preto, že ich riešenie vychádzalo zo zhodného a jediného právneho predpisu, ktorým bol zákon č. 40/1964 Zb. - Občiansky zákonník.

3.10. Navrhla, aby dovolací súd v zmysle ust. § 449 ods. 1 CSP napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a žalobkyni 2/ priznal 100 % náhrady trov dovolacieho konania.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne 2/ uviedol, že vo svojom dovolaní iba opakuje argumenty predkladané v konaní pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom, s ktorými sa ale odvolací súd náležite vysporiadal. Žalovaný žiada dovolací súd, aby dovolanie žalobkyne 2/ zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

6. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky). Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

9. Dovolateľka oprela svoje dovolanie o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP, pričom uviedla, že obdobná súdna prax na Slovensku neexistuje, preto je možné domnievať sa, že uplatňuje dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Napokon v tejto súvislosti dovolací súd poznamenáva, že je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Prípustnosť podaného dovolania teda dovolací súd posudzuje vždy autonómne podľa jeho obsahu (porov. 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020).

9.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9.2. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nezakladá samo tvrdenie dovolateľky, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená; určujúcim je až záver (zistenie) dovolacieho súdu, že odvolací súd skutočne riešil otázku, ktorá ešte nebola predmetom posúdenia dovolacím súdom. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť tvrdenia žalobkyne 2/ o prípustnosti jej dovolania v zmysle tohto ustanovenia.

9.3. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

10. Vychádzajúc z vyššie uvedeného a posudzujúc dovolanie v rozumnej miere podľa jeho obsahu (§ 124 CSP) a v snahe autenticky porozumieť jeho textu ako celku (viď nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020), dospel dovolací súd k záveru, že právnou otázkou namietanou dovolateľkou podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je otázka, či žalobkyňa 2/ ako matka poškodeného (žalobcu 1/) vykonávajúca ošetrovateľskú starostlivosť o poškodeného je podľa § 449 ods. 1 a 3 OZ aktívne vecne legítimovaná v konaní o náhradu škody na zdraví vyčíslenej ako náklady spojené s liečením poškodeného, inými slovami dovolateľka nastoľuje otázku jej aktívnej vecnej legítimácie v zmysle § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorú otázku považoval odvolací súd za kľúčovú z hľadiska dôvodnosti podanej žaloby na náhradu škody týchto nákladov spojených s liečením poškodeného v zmysle § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka. (bod 14. rozhodnutia odvolacieho súdu) Dovolateľka takto spôsobom dostatočne určitým v dovolaní nastolila právnou otázkou dosiaľ dovolacím súdom neriešenú. Prípustnosť jej dovolania preto z § 421 ods. 1 písm. b) CSP vyplýva.

11. Po prijatí záveru o prípustnosti dovolania pristúpil dovolací súd k posúdeniu, či je dovolanie aj dôvodné, to znamená, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP (nesprávne právne posúdenie veci).

12. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnú normu na zistený skutkový stav (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/222/2009). Nesprávnym právnym posúdením sa rozumie subsumovanie skutkového stavu pod normu hmotného práva alebo procesného práva, ktorá v hypotéze nemá také predpoklady, aké vyplývajú zo zisteného skutkového stavu. Nesprávne právne posúdenie veci konkrétne spočíva v tom, že súd použil nesprávnu právnú normu, alebo síce aplikoval správnu právnú normu, ale ju nesprávne interpretoval, a napokon právnú normu síce správne vyložil, ale na zistený skutkový stav ju nesprávne aplikoval (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/4/2009).

13. Odvolací súd v danom prípade argumentoval, že pokiaľ žalobca 1/ mohol v tomto konaní prostredníctvom žalobkyne 2/ uplatniť v súlade s ust. § 449 Občianskeho zákonníka proti žalovanému nárok na náhradu nákladov spojených s liečením vynaložených na zdravotný materiál, nákladov na doplatky za lieky, nákladov spojených s vyšším odberom elektrickej energie pre prístroje zabezpečujúce život žalobcu 1/, nákladov na zariadenie pre invalidov a nákladov na poštovné, je nepochybné, že žalobca 1/ mal možnosť rovnako uplatniť s poukazom na ust. § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka aj náhradu liečebných nákladov za jeho ošetrovanie. Preto, keď žalobca 1/ objektívne mal možnosť uplatniť v tomto konaní aj predmetné náklady, ktorých priznania sa však žalobkyňa 2/ domáhala vo svojom mene

a nie v mene žalobcu 1/, hoci sama nedisponuje hmotnoprávnym postavením poškodeného, nemožno akceptovať žalobkyňu 2/ ako subjekt aktívne vecne legitímovaný na uplatnenie tohto nároku. Pokiaľ potom súd prvej inštancie za tohto stavu žalobu žalobkyne 2/ ako nedôvodnú zamietol, podľa odvolacieho súdu rozhodol vecne správne.“ (pozri bod 18. rozhodnutia odvolacieho súdu)

13.1. Odvolací súd aplikujúc § 449 ods. 1 a 3 OZ v danom spore tiež uviedol: že „v prípade náhrady škody v zmysle ust. § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka, teda náhrady nákladov spojených s liečením, je podľa hmotného práva oprávneným subjektom ten, komu bola škoda spôsobená, teda zásadne ten, kto preukázateľne na tento účel vynaložil náklady. Na túto významnú okolnosť správne poukázal aj súd prvej inštancie. Vzhľadom na základné obsahové prvky zodpovednostného vzťahu z náhrady škody je nepochybné, že nakoľko škoda vzniká v majetkovej sfére poškodeného, škodu nemožno nahradiť poskytnutím plnenia tretej osobe, a to ani v prípade, ak by si to poškodený želal. Poškodený síce môže akceptovať aj taký spôsob náhrady škody, že škodca náhradové plnenie poskytne namiesto neho tretej osobe, avšak ani v tomto prípade nepôjde o plnenie v prospech tretej osoby, ale v prospech škodcu, ktorý jediný je osobou podľa hmotného práva oprávnenou na uplatnenie práva na náhradu škody, pretože do jeho práv bolo zasiahnuté a v jeho majetkovej sfére došlo k ujme.“

14. Dovolateľka v danom prípade nesúhlasila s vyššie uvádzaným záverom odvolacieho súdu (ani súdu prvej inštancie) a tvrdila, že § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka je nutné v záujme komformity vykladať širším spôsobom. Pojem „liečenie“ sa pre legitímny výklad práva a nároku na náhradu nákladov spojených s liečením poškodenej osoby rozumie nielen obnovenie alebo zlepšenie zdravotného stavu poškodeného, ale aj stabilita zdravia poškodeného. Bez starostlivosti o poškodenú osobu by mohlo nastať zhoršenie zdravia alebo aj strata života. Nie je žiadúce, aby na osoby blízke bolo prenesené bremeno v neúmernom rozsahu a škodca by bol tak úplne oslobodený od povinnosti nahradiť náklady starostlivosti o poškodenú osobu rodinou poškodeného. (...) (bližšie pozri bod 3.7. a 3.8. tohto rozhodnutia) Dovolateľka nesúhlasila so závermi odvolacieho súdu aj preto, že rovnakú otázku riešili a vyriešili v úplne rovnakých prípadoch súdy Českej republiky a ich riešenie vychádzalo zo zhodného a jediného právneho predpisu, ktorým bol zákon č. 40/1964 Zb. - Občiansky zákonník.

15. Súdy nižšej inštancie v predmetom spore posudzovali aktívnu vecnú legitímáciu žalobkyne 2/, matky žalobcu 1/ (poškodeného) v zmysle § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka v spore o náhradu škody na zdraví, ktorá škoda spočívala vo vyčíslení nákladov spojených s liečbou poškodeného vynaložených žalobkyňou 2/ vykonávajúcou ošetrovateľskú a opatrovateľskú starostlivosť o poškodeného.

16. Aktívnu vecnou legitímáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, kedy hmotné právo určuje, či žalobcovi svedčí tvrdené subjektívne právo, inak povedané, či má nárok na plnenie, ktorého sa v konaní domáha; zároveň určuje aj, či žalovaný je tým nositeľom subjektívnej povinnosti, ktorá zodpovedá nároku uplatnenému žalobcom. Vecná legitímácia je jedným z predpokladov úspešnosti v konaní. Aktívnu vecnou legitímáciou sa rozumie „také hmotnoprávne postavenie, z ktorého vyplýva subjektu - žalobcovi ním uplatňované právo (nárok), respektíve mu vyplýva procesné právo si tento hmotnoprávny nárok uplatňovať. Preskúvanie vecnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania nenamieta“ (pozri rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/205/2009). Otázku vecnej legitímácie súd skúma ex offio v každom štádiu konania a jej nedostatok vedie k zamietnutiu žaloby.

17. Podľa § 449 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) pri škode na zdraví sa uhradzujú aj účelné náklady spojené s liečením (ods. 1). Náklady liečenia a náklady pohrebu sa uhradzujú tomu, kto ich vynaložil (ods. 3).

17.1. Dovolací súd podotýka, že uvedené znenie citovaného zákonného ustanovenia § 449 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho zákonníka nebolo zmenené počas celej doby platnosti a účinnosti Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov až doteraz.

18. Citované ustanovenie § 449 Občianskeho zákonníka obsahuje pri škode na zdraví aj nárok na úhradu účelných nákladov spojených s liečením. K čomu dovolací súd v súvislosti s náhradou škody na zdraví pre úplnosť uvádza, že Občiansky zákonník upravuje nároky samotného poškodeného na náhradu škody na zdraví v ustanoveniach § 444 až § 449a a priznáva poškodenému právo na odškodnenie bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia (§ 444), na náhradu za stratu na zárobku za dobu pracovnej neschopnosti (§ 445 a § 446), za stratu na zárobku po pracovnej neschopnosti (§ 445 a § 447) a za stratu na dôchodku (§ 447a) a okrem prípadov, kedy následkom je smrť poškodeného (§ 448 a § 449 ods. 2 a 3), zakladá aj nárok na náhradu nákladov spojených s liečením (§ 449 ods. 1 a 3). Zákonodarca tak v citovanom ustanovení špecifikuje niektoré druhy náhrady škody súvisiace so škodou na zdraví, a to náklady spojené s liečením, a to účelné náklady spojené s liečením a primerané náklady súvisiace s pohrebom. Toto ustanovenie zakladá tak nárok na náhradu účelne vynaložených nákladov spojených s liečením následkov ujmy na zdraví poškodeného spôsobenej škodcom.

18.1. V § 449 Občianskeho zákonníka je normatívne upravená náhrada škody (ako nákladov liečenia a pohrebných nákladov) ako špecifikum, ktorou je skutočnosť, že právo na ich náhradu nemusí mať osoba, ktorej bolo ublížené na zdraví (poškodený), ale právo na ich náhradu má aj ten, kto tieto náklady vynaložil. Je tomu tak preto, lebo na snahe o obnovenie zdravia, či aspoň zlepšenie zdravotného stavu poškodeného sa môžu podieľať (aj podieľajú) tiež iné (tretie) osoby, predovšetkým z okruhu jeho príbuzných, či blízkych osôb, preto zmyslom tejto úpravy je založiť aj im právo na náhradu nimi účelne vynaložených nákladov.

18.2. Zákonodarca v citovanom hmotnoprávnom ustanovení § 449 ods. 3 OZ otázku oprávnenia na uplatnenie týchto nárokov priamo a výslovne upravuje, keď v tomto ustanovení *expressis verbis* (vyjadrené slovami, výslovne, explicitne) uvádza, že náklady liečenia sa uhradzujú tomu, kto ich vynaložil. Slovné spojenie „tomu, kto ich vynaložil“ v príslušnom gramatickom tvare a logicky znamená osobu (oprávnená osoba, resp. oprávnený), ktorá vynaložila náklady na liečbu. Z uvedeného je tak zrejmé, že oprávneným, resp. oprávnenými tak môžu byť aj iné (tretie) osoby ako poškodený, pokiaľ uvedené náklady na liečbu poškodeného fakticky vynaložili (vzťah týchto iných osôb k poškodenému nie je rozhodujúci). Nie je vylúčené, aby z tohto dôvodu bolo oprávnených osôb aj viac. V takom prípade sa tieto náklady uhradia týmto osobám pomerne podľa výšky, v akej náklady jednotlivé osoby vynaložili. V každom prípade je však potrebné, aby oprávnená osoba (či už poškodený alebo tretia osoba, resp. osoby) vynaloženie nákladov riadne preukázala. (Občiansky zákonník, Komentár, Dufalová a kol., Nakladateľstvo C.H. Beck, s. r. o., organizačná zložka Bratislava 2025, s. 443 a nasl.)

18.3. Zákonná úprava (§ 449 ods. 3 OZ) tieto tretie osoby výslovne legitimuje na uplatnenie nárokov voči škodcovi vlastným menom. Tieto osoby majú proti škodcovi priamy nárok na náhradu tých nákladov, ktoré vynaložili, a to potom, čo boli vynaložené. Aby tieto tretie osoby boli vecne aktívne legitimované, musia byť splnené kumulatívne dve podmienky, a to musí ísť o účelné náklady liečenia a tieto musia byť priamo tretími osobami vynaložené. Uvedené poňatie zodpovedá aj odbornej spisbe vyjadrenej najmä v právnickej literatúre, ktorá tradične vyvodzuje, že ak dôjde ku škode (ujme) na zdraví, vzniká poškodenému osobitne taxatívne (uzavretým zoznamom) vymedzený komplex práv na jej náhradu, resp. zmiernenie, ktorých úprava je obsiahnutá v ustanoveniach § 444 až § 449a OZ (porovnaj napr. Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občianske právo hmotné, zväzok II, 3. vydanie, Praha: ASPI, 2002, s. 449, 483-484).

18.4. Rozsah náhrady (ani maximálny) účelne vynaložených nákladov spojených s liečením zákonné ustanovenie § 449 OZ neupravuje, rozsah tejto náhrady OZ vymedzuje výlučne na základe kritéria účelnosti vynaložených nákladov. Z vysvetliviek a komentárov k Občianskemu zákonníku vyplýva, že pojem účelných nákladov spojených s liečením súdna prax vykladá extenzívne, širším spôsobom, keď tu zahrňuje nielen výdaje vecného charakteru, resp. liečebné náklady *stricto sensu* (v presnom slova zmysle, napr. náklady na lieky, náklady na zdravotné a rehabilitačné pomôcky), ale aj náklady spojené s nutnosťou osobnej pomoci pri liečbe poškodeného so zreteľom na jeho zdravotný stav (napr. náklady na ošetrovateľskú starostlivosť, či náklady na osobu na výpomoc v domácnosti a pod.), či iné náklady

spojené s vykonávaním niektorých úkonov za účelom obnovenia alebo zlepšenia zdravotného stavu poškodeného (rehabilitácia). Podmienkou je, že ide o účelné úkony, ktorými je možné doceliť obnovenie alebo zlepšenie zdravia poškodeného. (Občiansky zákonník, Komentár, Dufalová a kol., Nakladateľstvo C.H. Beck, s. r. o., organizačná zložka Bratislava 2025, s. 443 a nasl., aj Občiansky zákonník, Komentár, II. Zväzok, Panorama Praha 1987, s. 566 a nasl., k tomu judikatúra R III/1967, R 55/1971, R 44/1978, R 28/1980, R 26/1982, s. 569)

19. Odborná spisba, aj komentár k Občianskemu zákonníku uvádzajú predpoklady vzniku nároku na náhradu nákladov v zmysle § 449 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to nasledovné: i/došlo ku škode na zdraví, za ktorú škodca zodpovedá, ii/ k vynaloženiu nákladov už došlo, iii/ náklady, ktoré boli vynaložené, sú spojené s liečením poškodeného.

19.1. K predpokladu, že, došlo ku škode na zdraví, za ktorú škodca zodpovedá (bod i/), je potrebné uviesť, že za poškodenie zdravia sa považuje akékoľvek porušenie zdravia, ktoré má za následok porušenie normálnych telesných alebo duševných funkcií spôsobené poranením alebo spôsobené inak. Pre zodpovednosť za škodu podľa OZ nie je však významné, či toto poškodenie je postihnutelné podľa trestnoprávnych (správnych) predpisov, ale iba to, či sú naplnené predpoklady subjektívnej alebo objektívnej zodpovednosti zodpovednej osoby upravené predpismi občianskoprávneho charakteru. Za poškodenie zdravia sa považuje aj porucha zdravia, ktorá si objektívne vyžiadala liečenie. Nie je pritom rozhodujúca dĺžka liečenia. K predpokladom zodpovednosti škodcu pozri komentár k § 420 a nasl. OZ.

19.2. K predpokladu, že k vynaloženiu nákladov už došlo (bod ii/), je potrebné poukázať na skutočnosť, že ten, kto uplatňuje náhradu účelne vynaložených nákladov, tieto už skutočne vynaložil. Nestačí, že ide o náklady, ktorých vynaloženie možno v budúcnosti (hoci dôvodne) predpokladať. Poškodeného (alebo osobu, ktorá náklady vynaložila) teda zaťažuje dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať, že náklady spojené s liečením už vynaložil, teda, že v konaní uplatňuje iba ich náhradu.

19.3. K predpokladu, že náklady, ktoré boli vynaložené, sú spojené s liečením poškodeného (iii/) je potrebné akcentovať, že zákon viaže nárok na náhradu nákladov spojených s liečením s uvedeným predpokladom, že ide o náklady, ktoré boli vynaložené v spojení s liečením poškodeného, teda, že medzi nákladmi a liečbou (alebo aspoň s udrжанím existujúceho stavu zdravia) je príčinná súvislosť. Podľa ustálenej súdnej praxe sa za náklady spojené s liečením poškodeného považujú náklady spojené s prilepením na strave, náklady na diétne stravovanie, náklady spojené s rehabilitáciou, úhradou za lieky alebo ortopedické pomôcky, náklady na ošetrovateľa, ale aj náklady príbuzných poškodeného (alebo aj iných blízkych osôb) ako napr. náklady spojené s návštevou poškodeného v liečebnom zariadení. (...) V každom prípade sa však vyžaduje, aby išlo o náklady, ktoré boli účelne vynaložené. Vzhľadom na formuláciu hypotézy právnej úpravy, účelnosť vynaloženia nákladov bude v zásade závislá od hodnotenia konkrétnej situácie súdom. Ako už bolo uvedené, právo na náhradu nákladov má ten, kto ich vynaložil. Poškodenému, ktorý prostriedky na zabezpečenie ošetrovateľskej starostlivosti sám nevynakladá, preto nemožno priznať náhradu nákladov, ktoré mu vznikli. V súvislosti s nárokom poškodeného vo väzbe na osobnú starostlivosť dávame do pozornosti aj odôvodnenie rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky vo veci sp. zn. IV. ÚS 444/2011, ktoré uvažuje o možnosti kvalifikácie škody ako škody v zmysle § 442 OZ (skutočná škoda), a to v prípadoch, že poškodený nie je sebestačný pri základných životných úkonoch. (Občiansky zákonník pre prax, Komentár, Krajčo, J., Judikatúra NS SR, NS ČR, ESD, EŠLP, II. Zväzok /§ 136 - § 587/, Vydavateľstvo Eurounion, 2015, s. 1793 a nasl. a k tomu odkaz na judikatúru, napr. 25Cdo/81/2013 /NSČR/, 25Cdo/3419/2012 /NSČR/, 25Cdo/2108/2011 /NSČR/, 25Cdo/1504/2011 /NSČR/, 25Cdo/1941/2010 /NSČR/, 28Cdo/1358/2010 /NSČR/, 25Cdo/4576/2008 /NSČR/, 25Cdo/2456/2008 /NSČR/, 25Cdo/357/2004 ako R 67/2005 /NSČR/, atď., s. 1795 a nasl.)

20. Napokon k uvedenému nároku na náhradu škody na zdraví (náhrada nákladov vynaložených v súvislosti s liečbou poškodeného) dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že je konformné s európskymi úpravami a princípmi európskeho deliktneho práva, aby tento nárok bol zásadne priznaný tomu, kto uvedené náklady skutočne vynaložil bez ohľadu na to, či to bol sám poškodený, jeho rodinní

príslušníci, či tretie osoby bez akéhokoľvek príbuzenského puta k poškodenému. (Náhrada škody podľa občianskeho a obchodného zákonníka, zákonníka práce, v oblasti priemyslového vlastníctva a podľa autorského zákona, Praktická príručka, Koblíha, I., Elischer, D., Hochman, J., Hunjan Koblíhová, R., Tuláček, J., Nakladatelství Leges, s.r.o., Praha, 2012, s. 163)

21. Dovolací súd neidentifikoval žiadne rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by priamo riešili naznačenú problematiku aplikácie § 449 ods. 1 a 3 OZ v prípade uplatňovania nároku na náhradu škody na zdraví priamo matkou poškodeného a nie poškodeným.

21.1. Okrajovo však dovolací súd poukazuje na rozhodnutie sp. zn. 7Cdo/82/2020, v ktorom najvyšší súd za účasti totožných sporových strán ako v predmetnom spore riešil otázku, či za náklady liečenia podľa § 449 ods. 1 a 3 OZ možno považovať aj stratu na zárobku (ako rozdiel medzi zárobkom a dávkami za opatrovanie, pozn.) u opatrovateľky (matky) poškodeného.

21.1.1. V citovanom rozhodnutí dovolací súd poukázal, že žalobkyňa 2/ - ako opatrovateľka svojho syna (žalobcu 1/) - si uplatnila na súde (aj) náklady na celodennú nepretržitú 24 hodinovú starostlivosť o syna v súvislosti so stratou na zárobku, ktorú stratu predstavoval rozdiel medzi jej ročným príjmom z roku 1994 a kompenzačnými dávkami štátu, ktoré poberala v dôsledku celodennej starostlivosti o zdravotne ťažko postihnutého syna, (...). Odvolací súd v časti žalobkyňou 2/ uplatneného nároku na náhradu škody (straty na zárobku) zmenil prvostupňový rozsudok a žalobu v tejto časti zamietol. Vo vzťahu k nastolenej otázke žalobkyňou 2/ odvolací súd v podstatnom uviedol, že „na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel (odvolací súd, pozn.) k záveru, že túto stratu na zárobku žalobkyne 2/ nemožno považovať za náklady liečenia vynaložené žalobkyňou 2/, na náhradu ktorých by jej vznikol nárok v zmysle § 449 ods. 3 Občianskeho zákonníka. (...) Dovolací súd vyslovený právny názor odvolacieho súdu pri jeho interpretácii na vec sa vzťahujúceho ustanovenia § 449 ods. 1 a 3 OZ považoval za správny. Dovolací súd vyjadril názor, že v okolnostiach posudzovanej veci nielen petit, ale tiež rozhodujúce opísanie skutkového deja smerovali k strate na zárobku žalobkyne 2/ a jej škode, teda nie k náhrade za osobnú starostlivosť o žalobcu 1/ v rozsahu nákladov, ktoré by žalobca 1/ vynaložil za odbornú opatrovateľskú službu, ako správne uvádzal odvolací súd, pričom uzavrel, že stratu na zárobku žalobkyne 2/ nemožno považovať za náklady liečenia vynaložené žalobkyňou 2/ (§ 449 ods. 1 a 3 OZ).

22. Dovolateľka v dovolaní poukázala aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo/2127/2006 zo dňa 24. októbra 2006 (pozn. dovolacieho súdu: dovolateľka zrejme nesprávne/neúplne uviedla sp. zn. 2127/2006), posudzujúce obdobnú právnu otázku za totožnej právnej úpravy, ako aj na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky.

22.1. Dovolací súd v súvislosti s uvedeným poznamenáva, že je možné sa inšpirovať nielen dovolateľkou označeným rozhodnutím Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej aj „NS ČR“), ale v tomto smere aj ďalšími rozhodnutiami NS ČR, ktoré síce za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu považovať nemožno (R 71/2018), na druhej strane však len ťažko možno opomenúť fakt, že i v ich rámci došlo k interpretácii a aplikácii právnej úpravy spoločnej pomerne dlhý čas obom členským štátom niekdajšej československej federácie, ktorá až do nadobudnutia účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. (nového českého Občianskeho zákonníka), t. j. do 1. januára 2014, a teda aj v čase významnom pre rozhodovanie v aktuálne prejednávanej veci, nedoznala žiadnych zmien. (mutatis mutandis sp. zn. 50Bdo/8/2021). Preto ich závery, pri totožnej právnej úprave môžu byť osobitne viac ako inšpiratívne.

22.2. Za výraz takto použiteľnej judikatúry možno označiť rozhodnutia NS ČR, a to napr. rozhodnutie sp. zn. 6Cz/14/1981 zo dňa 13. marca 1981 (publikované v Zbierke ako R 26/1982), sp. zn. 2Cdon/2079/1997 zo dňa 15. septembra 1999 (publikované v Zbierke ako R 30/2002), sp. zn. 25Cdo/2127/2006 zo dňa 24. októbra 2006 (publikované v Zbierke ako R 68/2007), sp. zn. 25Cdo/2365/2008 zo dňa 30. novembra 2010, sp. zn. 25Cdo/4576/2008 zo dňa 26. mája 2011, sp. zn. 23Cdo/312/2010 zo dňa 17. júna 2011, sp. zn. 25Cdo/1941/2010 zo dňa 27. marca 2012, sp. zn. 25Cdo/3942/2015 zo dňa 19. januára 2016, s právnym záverom, že úkony, ktoré pre poškodeného vykonáva iná osoba, je možné posúdiť podľa § 449 Občianskeho zákonníka, len ak ide o úkony a

náklady spojené s liečením poškodeného, resp. § 449 ods. 3 OZ zakladá možnosť uplatniť nárok inej osobe než poškodenému voči subjektu zodpovednému za škodu (škodca) ako samostatný nárok len vtedy, ak ide o náklady liečenia a náklady pohrebu, ak ich vynaložil. OZ v § 449 ods. 3 OZ iné osoby podieľajúce sa v dobe liečenia poškodeného na činnostiach smerujúcich k zlepšeniu jeho zdravotného stavu výslovne legitimuje na uplatnenie nárokov vlastným menom. Účelne vynaložené náklady liečenia je teda možné priznať tomu, kto ich skutočne vynaložil a kto má priamy nárok na ich náhradu. V R 30/2002 sa dokonca uvádza výslovná legitimácia matky poškodeného vyplývajúca zo zákonného ustanovenia § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka za predpokladu, že matka poškodeného vykonáva ďalšiu starostlivosť o neho v snahe o zlepšenie jeho zdravotného stavu.

23. Dovolací súd so zreteľom na skutkové okolnosti v danom spore, keď poškodený žalobca 1/ „primárne“ nemá spôsobilosť na právne úkony (je pozbavený spôsobilosti na právne úkony) a vzhľadom na jeho zdravotný stav je plne odkázaný na vonkajší svet, predovšetkým na svoju matku - žalobkyňu 2/ (aj ako ustanovenú opatrovníčku), poukazuje aj na inšpiratívny nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 24. augusta 2015, sp. zn. I. ÚS 870/2014, v ktorom „Ústavný súd poznamenáva, že zdravotný stav poškodeného je nutné hodnotiť i pre účely domáhania sa nároku na náhradu škody na zdraví na súde. Ak uvažuje dovolací súd v napadnutom rozsudku (ústavne nonkonformným výkladom nároku na náhradu nákladov starostlivosti o poškodeného osobami blízkymi) bez ďalšieho o nutnosti dovolania sa nároku samotným poškodeným s odkazom na náhradu skutočnej škody podľa § 442 ods. 1 obč. zák., sa dá podoznieť, že taký postup je fakticky vylúčený, ak nemá poškodená osoba spôsobilosť k podaniu žaloby. Vzhľadom k posúdeniu sporného nároku podľa § 449 ods. 1 a 3 obč. zák., t. j. z titulu náhrady nákladov vynaložených v súvislosti s liečením poškodeného, sú však jeho rodičia aktívne vecne legitimovaní k podaniu žaloby zo zákona. Výklad nároku na náhradu účelných nákladov spojených s liečením podľa § 449 ods. 1 a 3 obč. zák. musí byť legitímny, t. j. v súlade s ústavnými princípmi, a preto zahrňovať i náklady na udržiavanie života a zdravia poškodeného v súvislosti s nutnou kompletnou starostlivosťou o jeho osobu (a to i osobami blízkymi). Náklady, ktoré boli vynaložené pre zachovanie zdravotného stavu alebo starostlivosť o poškodeného, je nevyhnutné nahradiť osobám, ktoré je vynaložili. Pre vznik nároku na náhradu nákladov starostlivosti nie je podstatné, či šlo o peňažné a vecné náklady, alebo o osobné výkony. V posudzovanom prípade sú preto rodičia poškodeného oprávnení domáhať sa od osoby, ktorá vyvolala škodu poškodeného (ujmu na zdraví), náhrady nákladov vynaložených na starostlivosť o poškodeného. Na uplatnenie nároku na náhradu nákladov sú aktívne vecne legitimovaní z titulu § 449 ods. 3 obč. zák. Starostlivosť o poškodeného, ktorý nie je schopný vykonať základné úkony osobnej obsluhy, je nutné subsumovať pod účelne vynaložené náklady v súvislosti s liečením. Rodičia (osoby blízke) sú oprávnení požadovať za osobnú starostlivosť o poškodeného náhradu v rozsahu čiastky, ktorú by poškodená osoba zaplatila za odbornú opatrovateľskú službu.“ Predmetné rozhodnutie napriek skutočnosti, že ide o rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, posudzovalo situáciu za totožného znenia § 449 ods. 1 a 3 OZ ako na Slovensku. Dovolací súd poznamenáva, že nový občiansky zákonník v Českej republike je účinný od 1. januára 2014, pričom v ňom obsiahnutá právna úprava nároku na náhradu nákladov liečenia je obdobná ako právna úprava v § 449 ods. 1 a 3 OZ, účelne vynaložené náklady priznáva tomu, kto ich vynaložil, pričom k účelne vynaloženým nákladom výslovne uvádza, že ide o náklady spojené so starostlivosťou o zdravie poškodeného, so starostlivosťou o jeho osobu alebo jeho domácnosť, novo je upravené právo požadovať primeranú zálohu na tieto náklady.

24. Zhrnúc vyššie uvedené interpretačné prístupy a právne závery, dovolací súd poznamenáva, že tieto sa vzťahujú na právny stav v čase, ktorý bol rozhodujúci pre posúdenie správnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, ktorý právny stav (§ 449 ods. 1 a 3 OZ) bol nezmenený a platil v rovnakom znení ako na Slovensku, tak aj v Českej republike (do 31. decembra 2013).

25. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu opierajúc sa o vyššie uvádzané interpretačné prístupy a právne závery za správnu odpoveď na dovolateľkou nastolenú dovolaciu otázku v predmetnom spore je potrebné považovať tú, že podľa § 449 ods. 1 a 3 OZ žalobkyňa 2/ ako matka poškodeného (žalobcu 1/) vykonávajúca ošetrovateľskú starostlivosť o poškodeného je aktívne vecne legitimovaná v konaní o náhradu škody na zdraví vyčíslenej ako náklady spojené s liečením poškodeného, inými slovami

žalobkyňa 2/ má aktívnu vecnú legitímáciu v zmysle § 449 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka. Dovolací súd tak uzatvára, že žalobkyňa 2/ ako matka poškodeného (žalobcu 1/) vykonávajúca ošetrovateľskú starostlivosť o poškodeného je podľa § 449 ods. 1 a 3 OZ nepochybne aktívne vecne legitímovaná v konaní o náhradu škody na zdraví vyčíslenej ako náhrada nákladov spojených s liečením poškodeného. Uvedený právny záver považuje najvyšší súd za správny a zodpovedajúci zistenému skutkovému stavu v predmetnom spore.

25.1. Ak odvolací súd vo vzťahu k dovolateľkou nastolenej otázke v podstatnom uviedol, že „pokiaľ žalobca 1/ objektívne mal možnosť uplatniť v tomto konaní aj predmetné náklady, ktorých priznanie sa však žalobkyňa 2/ domáhala vo svojom mene a nie v mene žalobcu 1/, hoci sama nedisponuje hmotnoprávnym postavením poškodeného, nemožno akceptovať žalobkyňu 2/ ako subjekt aktívne vecne legitímovaný na uplatnenie tohto nároku, (...)“, na ktorom základe súd prvej inštancie žalobu žalobkyne 2/ ako nedôvodnú zamietol a odvolací súd uvedené rozhodnutie potvrdil ako vecne správne (pozri bod 18. rozhodnutia odvolacieho súdu), takéto právne posúdenie nie je v súlade s vyššie prezentovaným právnym názorom dovolacieho súdu a predstavuje tak nesprávne právne posúdenie veci. Odvolacím súdom zhodne so súdom prvej inštancie zvolenú interpretáciu na vec sa vzťahujúceho právneho predpisu, na základe ktorej dospel k záveru, že žalobkyňa 2/ nemá v zmysle § 449 ods. 1 a 3 OZ aktívnu vecnú legitímáciu v predmetnom spore, považuje najvyšší súd za nesprávnu a nezodpovedajúcu zistenému skutkovému stavu.

26. Dovolanie žalobkyne 2/ podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je tak nielen prípustné, ale aj dôvodné, lebo dovolaním napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

27. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie, zaťažený rovnakou vadou nesprávneho právneho posúdenia a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Právnym záverom uvedeným v tomto rozhodnutí sú sudy nižších inštancií viazané (§ 455 CSP).

28. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu, aj súdu prvej inštancie zrušené a vec bola súdu prvej inštancie vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.